

3. Campuri lexicale Coșeriu (scribd.com) <https://ro.scribd.com/document/438591646/campuri-lexicale-Co%C8%99eriu>
4. Limba română contemporană. Vol. II. - București, 1975.
5. LOBIUC, IOAN Considerații asupra teoriilor câmpurilor lexico-semantice, *Analele Universității „Al. Ioan Cuza” din Iași*, 2009, p. 17-31
6. MANOLII ADELA I Lexicologia limbii române, Chișinău, 2018
7. MOSCAL D., Viziuni structurale asupra lexicului înainte de teoria câmpurilor lexicale elaborată de Jost Trier Dinu MOSCAL* https://philologica-jassyensia.ro/upload/VII_1_Moscal.pdf Consiliul academic (philologica-jassyensia.ro)
8. ПАНОМИ Т., Considerații privind importanța teoretică și practică a dicționarelor https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/226-231.pdf
9. ZGARDAN-CRUDU A., Modalități de organizare a lexicului limbii române în câmpuri lingvistice
10. БОРОДИН М. А., ГАК В.Г. К типологии и методике историко-семантических исследований. - Ленинград, 1979. - 83 p.
11. ФИЛИН Ф.П. Очерки по теории языкознания. - Москва: Наука, 1982. - 336 p.

VALORIFICAREA EXPERIENȚELOR NONFORMALE ȘI INFORMALE ALE PREȘCOLARILOR ÎN ACTIVITĂȚILE MATEMATICE DIN GRĂDINIȚĂ

HARNESS OF NON-FORMAL AND INFORMAL EXPERIENCES OF PRESCHOOLERS IN KINDERGARTEN MATHEMATICS ACTIVITIES

*Efrosinia Haheu-Munteanu, doctor, conferențiar universitar
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

Efrosinia Haheu-Munteanu, Ph.D., associate professor

Oana Iuliana Enache, profesor pentru învățământ preșcolar

Inspectoratul Școlar Județean Galați, doctorandă UPS „Ion Creangă”

Oana Iuliana Enache, PhD student, SPU „Ion Creangă”

ORCID: [0000-0001-9679-0913](https://orcid.org/0000-0001-9679-0913)

CZU 373.21:51

Abstract

Primary knowledge of things and environment can be a valuable source of experiences, notions and acquisitions that, effectively coordinated through organized educational approaches, can lead to the development of the child's personality in many ways, facilitating their adaptation to the upper level of school or social requirements. Adaptation involves successive stages, in which the child reinvents himself and evolves by transforming the self, creatively processing everything the child has acquired in cognitive experiences. The use of knowledge and individual work skills, achieved in non-formal and informal learning contexts, within mathematical activities in kindergarten, provides a solid support for in-depth understanding of mathematical terms and operations, consistent with the development level of thinking, specifically intuitive, going towards processes of generalization and abstraction, towards detachment from the concrete. The environment and daily experiences are inexhaustible resources of formation and information which, well harnessed, are the foundation for the development of the preschool child's personality.

Key-words: preschool education, non-formal and informal education, individual work skills, knowledge, adaptation.

De-a lungul timpului, specialiștii care au studiat fenomenul educației au stabilit 3 tipuri fundamentale de realizare a acestui demers: educația formală (în cadrul instituționalizat, școlar), nonformală (extrașcolară), informală (aspectele cognitive pe care copilul le descoperă în fiecare zi în mediul din jurul său).

Educația formală se realizează într-un cadru instituționalizat organizat, de către specialiști în educație, pe baza unor obiective bine stabilite și a unor conținuturi atent selectate. Practic, este un demers controlat, care are ca finalitate atingerea obiectivelor operaționale de către copii, prin procesul instructiv-educativ realizat de către cadrul didactic. Educația formală se supune legităților didacticii și psihologiei copilului. Perspectiva pedagogică a acesteia reprezintă raportarea procesului de predare-învățare-evaluare la legile, principiile și regulile care le ordonează (normativitatea pedagogică), precum și la științele pedagogice generale și aplicate (pedagogia preșcolară și primară, pedagogia familiei, didacticile particulare etc.).

Educația nonformală vine să completeze achizițiile educației formale, propunând modalități de exersare și de descoperire a unor noi cunoștințe în medii educative din afara grădiniței, rezumându-se în activități extrașcolare sau activități opționale. Aceste activități sunt și ele orientate prin scopuri și obiective, însă sunt mai flexibile și vin în întâmpinarea unor interese particulare, identificate la nivel personal sau de grup, de către cadrul didactic sau de către copii. Activitățile extrașcolare au fost caracterizate drept „libertate sub control instituțional”. Pe lângă faptul că aceste activități se desfășoară într-o ambianță relaxantă, ele pot aduce cu sine un timp de calitate, distractiv și generator de un tonus pozitiv, dar pot avea și o funcție educativă, de dezvoltare, concretizată prin îmbogățirea experiențelor de viață și dezvoltarea personalității: „funcția educativă, de dezvoltare, care se concretizează în îmbogățirea vieții spirituale și dezvoltarea personalității, formarea capacității de autoorganizare a unui stil de viață elevat, stimularea capacităților creatoare și a stilului participativ” [3, p.53].

Neavând un caracter obligatoriu, copiii pot opta pentru participarea la acest tip de activități (extracurriculare sau opționale), în funcție de interesele și de aptitudinile lor sau de orientarea părinților, ceea ce le face mult mai atractive deoarece copiii sunt mult mai motivați de dorința de a se implica în reușita lor. Important este că, în cadrul acestor activități, accentul cade mai mult pe ceea ce fac copiii și nu pe ceea ce face cadrul didactic, așa cum se întâmplă în mod obișnuit în cadrul educației formale, îmbinând utilul cu plăcutul. Cunoștințele și deprinderile dobândite în astfel de contexte au un caracter reconfortant, fără a genera oboseala specifică activităților din trunchiul comun. Acest lucru se datorează și faptului că, în context nonformal, sunt stimulate în mare măsură creativitatea și imaginația copiilor, datorită mediului permisiv și a lipsei rigorilor de desfășurare a acestora.

Activitățile desfășurate în contexte nonformale solicită diferențiat copiii, în funcție de posibilitățile, aptitudinile și așteptările acestora. Scopul acestora este orientat mai degrabă spre dezvoltarea interioară a preșcolarilor, spre exteriorizarea nevoilor și a conflictelor interioare, spre valorificarea creativității și a originalității. Prin implicarea în activități de interes pentru el, copilul își dezvoltă încrederea în sine, își cultivă capacitățile de prelucrare a cunoștințelor în contexte noi, poate enunța opinii personale și chiar să ia inițiative. El are posibilitatea de a decide în ce se poate implica, ce poate păstra din achizițiile realizate, ce îi este de folos în funcție de atractivitatea pe care o reprezintă pentru el acele aspecte. Educatoarea poate orienta educarea spiritului inovativ al copiilor, implicându-i în activități variate și realizând un feedback pozitiv.

Educația informală are în vedere toate influențele care se realizează în mod spontan asupra personalității și care au, direct sau indirect, efecte pedagogice asupra acesteia. Acestea acționează cotidian asupra individului, acesta folosindu-le mai mult sau mai puțin conștient în demersurile sale. Primul mediu care facilitează educația informală este familia. În funcție de calitatea acesteia, se poate vorbi de nivelul dezvoltării ulterioare a copilului. Fără a avea

cunoștințe de specialitate, familia pune la dispoziția copilului o serie de stimuli și de influențe încă din primele zile de viață. Fără a conștientiza importanța acestora în devenirea ulterioară a copilului, părinții și alți adulți din apropierea celui mic fac în așa fel încât cel mic să vină în contact cu sunete, atingeri, texturi, jucării, persoane, toate acestea fiind surse de informații prețioase pentru bagajul de cunoștințe extrem de sărac al nou-născutului. Dezvoltarea motrică și achizițiile realizate pe această latură din primele luni de viață, conduc la extensia spațiului și la posibilitățile de investigare a acestuia, în mod independent, la început neintenționat, copilul fiind atras doar de stimuli vizuali sau de plăcerea noii echiziții motrice. Climatul familial adecvat, contactele cu adulții, modelele comportamentale ale celor din jur, cultura organizațională a familiei în general sunt determinante pentru formarea copilului.

Educația informală are ca și avantaj faptul că vehiculează un număr foarte mare de cunoștințe și de stimuli, comparativ cu celelalte forme ale educației. Acest lucru le poate crea probleme copiilor, mai ales în primii ani de viață când aceștia nu au capacitatea de a discerne ce este bine și ce este rău, ce este benefic sau ce este nociv pentru dezvoltarea lor. În acest scop, adulții vor fi cei care vor supraveghea îndeaproape tot ceea ce se întâmplă cu cel mic și mai ales accesul la unele informații sau stimuli. Copilul preșcolar nu are capacitatea de a procesa singur informațiile noi. De aceea este nevoie de intervenție externă, pentru fixarea sensurilor și a valorii conținuturilor cu care acesta vine în contact.

Fiecare stadiu al dezvoltării copilului vine cu achiziții pe care acesta le realizează mijlocit sau nemijlocit de către adult:

0-18 luni

- copilul își fixează auditiv termeni pe care, mai apoi, îi asociază cu acțiuni sau obiecte;
- ca urmare a faptului că adultul verbalizează aspecte despre alimentație, joacă, mișcare prin termeni de „mai mult”, copilul învață să exprime prin gesturi această solicitare, înțelegând treptat care este sensul acestor cuvinte;
- odată cu posibilitatea formării senzațiilor și a percepțiilor, copilul își însușește noțiuni despre denumiri, mărimi, forme și culori prin faptul că aceste caracteristici îi sunt prezentate la început de către adult, în raport cu obiectele pe care cel mic le indică. Utilizează aceste criterii în selectarea sau în ordonarea obiectelor, conform solicitărilor.
- copilul reușește să realizeze cu ajutorul adultului jocuri de tip piramidă sau de tip „Păpușa rusească”, implicând diferite dimensiuni și stabilind o ordine cronologică de utilizare a obiectelor. „Copilul se joacă cu jucării de forme diferite, chiar dacă nu reușește să potrivească întotdeauna formele (pătratul în spațiul de forma pătratului, rotundul în spațiul de forma rotundului etc.)” [1, p.78].

19-36 luni

- copilul intră în contact auditiv cu numerele, întrucât adultul îi cântă cântecele, îi spune poezii sau povești în cadrul cărora aude noțiunile respective. Treptat, el înțelege că acestea corespund unor grupe de obiecte.
- continuă diferențierea și identificarea unor caracteristici ale obiectelor (culoare, mărime, formă), copilul manipulând obiectele din jurul său. Din momentul apariției limbajului, aceste cunoștințe se interiorizează și devin achiziții cu care va putea lucra la intrarea în creșă sau în grădiniță.
- prin jocurile de rol inițiate de copil, sărace în conținut la această vârstă, ele exersează toate noțiunile însușite și le fixează. El le poate identifica în imaginile din cărți sau în animații.

- realizează din diferite obiecte serieri, grupări după diferite criterii: copiii le place să construiască șerpișori sau trenulețe din obiecte diferite, să potrivească obiectele în locuri stabilite.

37-60 luni

- „copilul demonstrează înțelegerea conceptelor „la fel” și „diferit”. Recunoaște și numește caracteristica unui eveniment (lung, amuzant, gălăgios etc.). Compară evenimente cu ajutorul adultului. Identifică unele caracteristici în funcție de care se pot face comparații (mărime, culoare, formă etc.). Grupează obiecte care întrunesc două criterii concomitent. Utilizează cuvinte care indică o comparație (mai... decât...)” [1, p.73]
- prin utilizarea unor jocuri de stabilire a asemănărilor și a deosebirilor, folosind material bidimensional sau tridimensional, copilul folosește aceste concepte și își dezvoltă gândirea și imaginația. Adultul îl solicită pe cel mic să îi aducă diferite obiecte: cana roșie, farfuria mare, telefonul de pe masă, prosopul de lângă el etc. De asemenea, în vorbire și în activitatea curentă sunt utilizate din ce în ce mai mult numerele, fapt care determină poziționarea pe un loc important a acestor noțiuni: numără lumânările de pe tort, recunoaște și scrie intuitiv unele cifre, numără din memorie până la 10, așază obiectele în perechi, spune unde sunt mai multe și unde sunt mai puține ca urmare a stabilirii cantității prin numărare, face comparații înțelegând semnificația termenilor: „toate”, „unele”, „niciuna”, „mai multe”, „mai puține”, „la fel de...”

61-84 luni

- pe lângă toate aspectele cognitive menționate în intervalul de vârstă anterior, după 5 ani se consolidează noțiuni despre forme geometrice, acestea fiind utilizate conștient ca urmare a începerii desprinderii de concret a gândirii și a dezvoltării unor noi forme ale acesteia. Copilul „recunoaște forme în obiectele din mediul înconjurător, le combină pentru a realiza alte forme geometrice (două triunghiuri pentru a realiza un pătrat, un dreptunghi), compară un cerc cu o sferă, un pătrat cu un cub etc.” [idem 1, p.78]

Toate aceste aspecte asimilate în contexte informale sau nonformale pot fi utilizate în cadrul activităților matematice din grădiniță, mai ales al celor integrate, întrucât acestea din urmă stimulează intens potențialul creativ al copiilor și capacitatea de soluționare, în ritm propriu, a „problemelor” create de sarcinile date. Noua abordare a unităților de învățare propusă de curriculumul pentru educația timpurie sub forma unor indicatori comportamentali are în vedere simplificarea activităților în ceea ce privește bogăția informațiilor abordate în cadrul fiecărui demers educativ, cât și din perspectiva organizării acestora. Conținuturile trebuie prelucrate, astfel încât fiecare activitate matematică să devină o joacă „de-a descoperirea”, o modalitate de utilizare a cunoștințelor și a deprinderilor existente, nu un stres care presupune calcule și algoritmi bine stabiliți, impuși și memorati mecanic. Astfel, se respectă direcția de abordare a învățării, de la vechi la nou, de la simplu la complex, de la cunoscut la necunoscut, realizându-se o însușire temeinică a cunoștințelor.

Unitățile de conținut trebuie abordate astfel încât:

- să le îmbogățească copiilor reprezentările despre obiecte, fenomene, situații;
- să le formeze receptivitatea față de probleme;
- să le faciliteze însușirea unor modalități de operare a gândirii, atât algoritmice, cât și euristice;

- să le dezvolte gândirea convergentă și divergentă;
- să le dezvolte imaginația reproductivă și anticipativă;
- să le dezvolte trebuința de cunoaștere și să ajute la cristalizarea primelor elemente ce vizează interese științifice, matematice, dar și creative;
- să le dezvolte trebuința de independență, de autoexprimare, de autodepășire;
- să le cultive spontaneitatea și independența;
- să le formeze capacitatea de a-și exprima propriile idei și soluții;
- să le formeze receptivitatea pentru cooperare cu ceilalți în orice situație.

Acțiunile educative întreprinse trebuie să satisfacă nevoia de cunoaștere a copilului, să vină în sprijinul formării personale, a dezvoltării unor capacități, priceperi și deprinderi pe care să le poată utiliza singur, oricând are nevoie.

Ca și practici de sprijin în activitățile matematice din grădiniță, ținând cont de experiența cognitivă a copiilor în acest domeniu, stabilită în urma unor evaluări predictive, pot fi abordate următoarele situații:

- Întrucât activitățile în grădiniță debutează cu Întâlnirea de dimineață, copiii pot fi solicitați să identifice câți colegi sunt absenți, câte fete sunt prezente sau câți băieți. De asemenea, pot fi implicați în identificarea jetoanelor care reprezintă data în care se află, în descrierea vestimentației pe care o pot alege în funcție de vreme (gros/ subțire, pantalon lung/ scurt etc.). Acesta poate fi momentul care să prefigureze conținuturile ce vor fi abordate în activitatea matematică, utilizând experiența de viață a copiilor. Poate fi realizat calendarul zilelor de naștere ale copiilor și stabilit în fiecare lună în ce ordine își vor sărbători zilele.
- Același aspect organizatoric poate fi abordat în cadrul Reactualizării cunoștințelor, când celor mici li se poate solicita să descrie, să identifice sau să enumere din experiența proprie, nonformală sau informală, anumite aspecte pe baza cărora vor fi construite cunoștințele și deprinderile noi.

Sarcinile date în cadrul centrelor de interes din activitățile integrate cu conținut matematic vor avea în vedere utilizarea unor situații de viață familiare în care copiii să utilizeze noile conținuturi și să își dezvolte astfel deprinderi specifice:

- așezarea unei mese pentru un număr de invitați, cu utilizarea pozițiilor spațiale și a cunoștințelor despre formă, mărime, culoare, formare de perechi, câte scaune, câte farfurii, câte coșuri de pâine, forma șervețelelor, dimensiunile veselei și a tacâmurilor etc.; conceperea unei felicitări care să cuprindă un număr de elemente cu anumite caracteristici;
- realizarea unei invitații la o zi de naștere care să cuprindă vârsta sărbătoritului, redată prin desen și numărul de invitați;
- utilizarea în invitație a adresei de destinație și a numărului de telefon;
- realizarea unui puzzle și identificarea numărului de piese folosite sau a numărului de imagini descoperite după finalizarea acestuia;
- utilizarea în cadrul jocurilor de rol a noțiunilor despre număr, greutate, mărime, lungime, culoare și alte atribute, realizarea inventarului produselor, calcularea prețurilor, a restului;

- aplicarea noțiunilor numerice în mod creativ, prin gruparea după criterii identificate de ei (păpuși cu ochi albaștri mai multe decât păpușile cu ochi negri, autoturismul are mai puține roți decât autobuzul etc.);
- crearea și descrierea unui pattern;
- în același context, copiii pot utiliza noțiuni despre culorile învățate, făcând referire la invarianța acestora în unele situații: „Ce este întotdeauna galben/ roșu/ albastru?”, „Ce este întotdeauna rotund/ pătrat?”, „Desenează obiecte care pot avea mai multe culori!”, „Desenează obiecte care pot avea mai multe forme!”.

Copiii pot imagina diferite obiecte prin desen, pornind de la cuvinte cheie sau de la repere date pe foaia suport: „Desenează un cartier din figuri geometrice!”, „Construiește o rachetă/ un robot/ un prieten din figurile geometrice din coșuleț!”; construirea unor figuri geometrice utilizând materiale din natură: castane, semințe, crenguțe, pietricele etc..

Serierile și ordonările sunt activități plăcute pentru copii care, odată înțelese, duc la formarea unor automatisme: „Înșirăm mărgelile” (mic-mare-mic-mare; roșu-verde-galben-roșu-verde-galben; cub-sferă-cilindru-cub-sferă-cilindru); utilizarea numeralului ordinal în cadrul unor activități care realizează transdisciplinaritatea: ordonarea obiectelor în camera piticilor din povestea „Albă ca Zăpada” sau „Capra cu trei iezi”; oferirea oportunității de a alege un obiect dintr-un șir, numindu-i ordinea; folosirea noțiunilor de lungime, înălțime, greutate și volum în activități practice și elemente de activitate casnică; utilizarea instrumentelor de măsurare în jocuri, la centrul Nisip și apă, pentru a măsura lungimea, greutatea, înălțimea, volumul (este la fel de înaltă ca și...); copiii pot face măsurători ale turnurilor construite, ale mașinilor realizate, a imaginilor de puzzle, a elementelor grafice folosite la centrul Bibliotecă, a dimensiunilor pantofilor, a lungimii părului, a înălțimii copiilor, a greutateii colegilor în contextul unor jocuri de rol: „La coafor”, „De-a doctorul”, „De-a croitorul”, „De-a cizmarul”, „De-a constructorul” etc.; pot fi utilizate în cadrul acestor jocuri unități de măsură nestandardizate: pumnul pentru determinarea cantității de orez/ zahăr dintr-o cutie, sfoara, pasul, palma pentru estimarea lungimilor etc.; crearea unor motive ornamentale pentru diverse obiecte etc.

Îmbinarea tuturor formelor educației poate duce la dezvoltarea personalității armonioase a copilului prin utilizarea potențialului fiecăreia dintre ele și reducerea influențelor negative date de dezavantajele particulare. O coordonare prea strictă a procesului educațional îngreșează libertatea de exprimare a copilului. Utilizarea în exces a formelor de educație nonformală și informală poate conduce la superficialitate și însușire defectuoasă a unor cunoștințe și deprinderi.

Trebuie avut în vedere că educația este orientată în acest moment pe devenirea copilului ca viitor membru al societății și nu pe asimilarea intensivă de către acesta a unui bagaj extins de cunoștințe din cât mai multe domenii. Problema fundamentală a educației din perspectiva pedagogică o reprezintă necesitatea înțelegerii corecte a raporturilor dintre cunoștințele teoretice și cele aplicate, respectiv a atingerii tuturor competențelor generale și specifice, aflate la baza curriculumului actual, raportat la cele 4 aspecte fundamentale: *a ști, a ști să faci, a ști să fii și a ști să devii*. Acestea constituie pilonii educației de calitate, incluzând cunoștințele teoretice, cunoștințele practice, dar și valorile morale și formarea afectivă și psihosomatică a individului.

Prin urmare, prin intermediul celor 3 forme ale educației, trebuie avut în vedere nu doar însușirea cunoștințelor de către copii (a ști), ci și formarea unor deprinderi de utilizare a

acestora, în mod creativ, în alte contexte, ca răspuns adaptativ la noi solicitări (a ști să faci). Acest mod de operare va fi treptat interiorizat, devenind obișnuită (a ști să fii), ceea ce va conduce la modificarea personalității individului (a ști să devii), ca fiind adaptat și adaptativ la noi solicitări.

Din punctul de vedere al dezvoltării creativității copilului preșcolar prin activitățile integrate cu conținut matematic, predarea-învățarea-evaluarea nu va fi considerată ca proces urmărit doar în cadrul formal, ci se va avea în vedere extinderea acestuia și în nonformal și informal. Doar sub acest aspect se va putea considera că educația se realizează eficient, în context deschis, urmărind dezvoltarea multilaterală a individului din perspectiva integrării sale sociale. Astfel, identificarea nivelului de dezvoltare a creativității copilului, deținerea cunoștințelor matematice și a deprinderilor de lucru intelectual și practic cu acestea nu sunt aspecte care vor fi avute în vedere doar în cadrul activităților organizate în grădiniță, ci și în viața cotidiană a copiilor, determinând o mai bună adaptare a acestora la mediul social din care fac parte. Pe baza cunoștințelor matematice asimilate la grădiniță și a deprinderilor de lucru individual, copiii vor reuși să facă singuri cumpărături, să numere banii, să socotească restul, să își facă ordine în cameră, ordonând obiecte în diferite poziții spațiale și după diferite modele/structuri, în spații adecvate, să soluționeze situații problematice în care se află la un moment dat, în care să folosească ceea ce a învățat până atunci. Creativitatea se dezvoltă cu atât mai mult cu cât noțiunile, cunoștințele și deprinderile specifice domeniului matematic sunt integrate cu alte domenii, în contexte de exersare variate.

A realiza o educație de calitate înseamnă nu doar a avea în vedere dezvoltarea capacităților creatoare ale copiilor și însușirea conștientă a cunoștințelor matematice, specifice vârstei, ci și dobândirea deprinderilor și a priceperilor de utilizare a acestora, în mod eficient, în viața cotidiană. Capacitățile creatoare ale individului duc spre o mai ușoară adaptare la cerințele sociale și la schimbările aduse de fiecare etapă a dezvoltării societății, urmând ca toate achizițiile matematice și procesele gândirii dezvoltate prin însușirea acestora să îi faciliteze adaptarea.

Astfel, *gândirea critică* va fi suportul analizei și al selecției riguroase a acțiunilor decizionale pe care individul le-ar putea aborda, în funcție de situație. Cu ajutorul acesteia, individul evaluează analitic ideile pentru a ajunge la concluzii concrete. Aceste concluzii se bazează pe valorile morale, dar și pe valorile și principiile personale. Ea definește nu doar un mod de gândire, ci și un mod de a fi. *Gândirea creativă* generează produse noi, ca urmare a inovării sau recombinației elementelor deținute. Cu ajutorul ei, copilul achiziționează cunoștințe și își dezvoltă deprinderi și priceperi caracterizate de originalitate, flexibilitate, plasticitate și fidelitate. Ca și strategie cognitivă, gândirea creativă este considerată a fi cea mai valoroasă în dezvoltarea individului, deoarece permite formularea, construirea și rezolvarea problemelor într-un mod nou. *Gândirea analitică* îl va putea ajuta să investigheze foarte atent anumite aspecte din mediul în care trăiește, să înțeleagă particularitățile problemei și să ia o decizie potrivită. Toate celelalte tipuri de gândire, dezvoltate în special prin abordarea domeniului matematic, vor contribui, în cazul unei educații de calitate, la adaptarea facilă a copilului la cerințele școlii și la cerințele sociale: *gândirea deductivă/ inductivă* care îl ajută să ia decizii bune și înțelepte, bazate pe realități specifice; *gândirea investigativă* prin care problemele și întrebările care trebuie rezolvate sunt elaborate în mode constant, fiind un factor de progres social; *gândirea sistematică* ce implică abordarea situațiilor pe 3 căi: fizică, antropologică și

sociopolitică; *gândirea convergentă și divergentă*, cultivate prin exersare, ele neapărând în moda natural, sprijină determinarea de asocieri și relații între elemente; *gândirea sinergică, conceptuală, interogativă, sintetică, metaforică și tradițională* constituie, alături de celelalte, la constituirea unei gândiri verticale a copilului, a individului, în care logica se construiește liniar și consecvent.

BIBLIOGRAFIE

1. IONESCU M. *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Editura VANEMONDE, București, 2010, ISBN: 978-973-1733-16-6
2. LESPEZEANU M. *Tradițional și modern în învățământul preșcolar*, Editura Omfal Esențial, București, 2007, ISBN 978-973-88062-4-5
3. MARCU, V.; ORȚAN, F.; DEAC, A. *Managementul activităților extracurriculare*, Ed. Universității Oradea, Oradea, 2003
4. SION G. *Psihologia vârstelor*, Editura Fundației România de mâine, București, 2003, ISBN 973-582-682-8
5. VRĂSMAȘ, E. *Educația timpurie*, Editura Arlequin, București, 2014, ISBN 978-606-93624-0-2

ROLUL JOCULUI DE CREAȚIE ÎN DEZVOLTAREA COMUNICĂRII

THE ROLE OF THE CREATIVE GAME IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION

Liuba Mocanu-Ciobanu, dr., conf. univ.

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Valentina Tobultoc, studentă,

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Liuba Mocanu-Ciobanu, Ph.D., associate professor,

SPU „Ion Creangă”

Valentina Tobultoc, student, SPU „Ion Creangă”

ORCID: [0000-0002-5622-8472](https://orcid.org/0000-0002-5622-8472)

CZU 371.382

Abstract

The article reflects various concepts, visions, ideas, and theories about game and its value in the child's life, in his development as a personality. Various classifications of the game, the characteristics of the creative game, its algorithm, and its place in the large range of playful activities are also discussed.

Key-words: creative game, communication development

„A ne întreba de ce se joacă copilul înseamnă a ne întreba de ce este copil, nu ne putem imagina copilăria fără râsetele și jocurile sale,” afirma E. Claparede. Atât de simplu sună, dar atât de cuceritor, de bogat și de tainic continuă să fie.

El, „încărcat de sensuri și tensiuni”, însoțit de simțăminte de înălțare și de încordare [2, p. 252], fiind o activitate de tip fundamental (Leontiev) oferă copiilor impresii ce conduc la îmbogățirea cunoștințelor despre lume și viață, totodată îi mărește capacitatea de înțelegere a unor situații complexe, creează capacități de reținere, stimulând procesele psihice, inclusiv limbajul.

Tot de la joc au pornit și psihologii, în încercarea de a identifica cât mai concret variabilele forme de activitate umană, continuând în mod cronologic, dar și intercondițional, cu